

Ковтиха Вікторія Вікторівна

4 курс, факультет соціології і права,
НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Коломієць Т. В., к.філос.н., доцент кафедри
соціології ФСП НТУУ «КПІ»

Сучасні гендерні контракти в українських сім'ях

Усі ми є членами гендерної системи, залежної від загально прийнятих суспільних норм, що невпинно програмують нас на ту чи іншу гендерну поведінку з самого народження. І. Хірדман описує гендерну систему як сукупність гендерних контрактів. Гендерний контракт – домінуючий тип гендерних відносин (практичних і символічних), що переважають на кожному конкретному етапі розвитку гендерної системи.

Як відомо, базовим гендерним контрактом для жінки був контракт «домогосподарки», для чоловіка – «годувальника». Проте з розвитком постіндустріального суспільства відбулися кардинальні зміни світогляду, як на всезагальному рівні, так і на рівні малих груп, у тому числі, й сім'ї. Головним суб'єктом нового суспільства стає особистість. Жінки отримують не лише рівні права з чоловіками, а й можливості для їх реалізації, насамперед, у професійній сфері. Вони починають активно займатися саморозвитком та здобуттям кар'єри, що, безумовно, склало великий вплив на еволюцію шлюбно-сімейних відносин.

В Україні найбільш популярним гендерним контрактом ще з 1930-х рр. став контракт «працюючої матері» (радянська жінка багато працювала, але разом із тим виховувала дітей і повністю відповідала за домашній побут). Цей контракт включає в себе материнські обов'язки, а також існування високої професійної активності. Найчастіше такі жінки дуже виснажені, але за погіршення соціально-економічних умов життя їх заробіток є життєво необхідним для усієї родини.

Наступним є контракт «кар'єрно орієнтованої жінки», яка поєднує роль матері та орієнтованого на професійний ріст спеціаліста (передбачає допомогу родичів або найманих працівників).

«Домогосподарка» – контракт, що диктувався суспільними нормами протягом багатьох століть. Він зобов'язує жінку повністю обслуговувати усіх членів сім'ї, займатися материнством та бути турботливою дружиною в обмін на матеріальне забезпечення зі сторони чоловіка. Тут жінка постає повністю (матеріально та морально) від нього залежною.

Останнім видом є «спонсорський» контракт, що по суті являє собою обмін власної зовнішньої привабливості та сексуальності на матеріальне забезпечення зі сторони чоловіка. Жінка повністю «продає» себе: для неї не є важливими ні материнство, ні робота; головна роль приділяється лише сексуальній складовій. Останнім часом подібний контракт набуває все більшої популярності серед молодих дівчат, які переймаються лише виключно своїм зовнішнім виглядом з установкою на вдале заміжжя. Також спостерігається збільшення випадків одруження мусульман на українках, що погоджуються змінити свою віру, віддаються у розпорядження чоловіка, відмовляються від роботи й усього попереднього життя в обмін на позитивну матеріальну підтримку. Даний контракт не знаходить морального схвалення у суспільстві.

Dninaukifsp2015

Усі ці контракти являють собою лише способи пристосування до тих чи інших соціально-економічних умов життя. При появі нових умов контракт може також змінюватися. Але, на мою думку, контракти «домогосподарка» та «спонсорський» є небажаними, адже тоді жінка постає абсолютно пасивною: повністю залежною, підпорядкованою чоловічій волі, не здатною до цілісного саморозвитку. З іншого боку, основним контрактом є контракт «працюючої матері»: жінка взяла на себе відповідальність як у публічній, так і в приватній сферах, що зумовило нерівномірний розподіл ролей у сім'ї. Тут я погоджуюся з думкою дослідниці Арлі Хокшилд, яка стверджує, що, хоча чоловіки й бажають пристосуватися до нових умов, уявлень про подружнє життя, вони, скоріше, створюють сімейні міфи, за якими існує рівність у розподілі шлюбних обов'язків. Проте я вважаю, що настав час, коли потрібно закінчити епоху гендерних стереотипів, розпочавши з виховання наступних поколінь на ідеях цілковитої статевої рівності.